

Пропозиції
до проекту Закону «Про внесення змін
до деяких законів України щодо сплати єдиного внеску на
загальнообов'язкове державне соціальне страхування за осіб, стосовно
яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної
агресії проти України»
*(реєстр. № 11122 від 25.03.2024 р.)**

Метою законопроекту є врегулювання порядку сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування за осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України.

Положення проекту не суперечать Конституції України, законам і міжнародним договорам, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Проектом пропонуються зміни до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», відповідно до яких доповнюється перелік страхувальників, уточнюється порядок здійснення персоніфікованого обліку осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України; а також зміни до Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» щодо розширення переліку осіб, за яких сплачується єдиний внесок, та уточнення порядку обліку платників єдиного внеску.

Внаслідок війни жертвами незаконного позбавлення волі стали цивільні особи, зокрема представники органів місцевої влади, громадські діячі, ветерани, волонтери, журналісти, правозахисники, тобто всі ті, хто потенційно чинив спротив окупації¹. Законом України «Про соціальний і правовий захист осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України та членів їхніх сімей»² визначено основи соціального й правового захисту зазначеної категорії осіб. З метою забезпечення окремих гарантій, передбачених цим Законом, розроблено законопроект, щодо положень якого вважаємо слушним зазначити таке.

Зауваження та пропозиції концептуального характеру.

Як зазначено в пояснювальній записці, положення законопроекту, серед іншого, спрямовані на усунення правових колізій у законодавстві про загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Пропозиція щодо виключення частини четвертої статті 7 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (далі – Закон) з метою усунення дублювання нормативних положень (абзац

¹ Права людини в секторі безпеки та оборони. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан додержання та захисту прав і свобод людини та громадянина в Україні у 2022 році. URL: <https://ombudsman.gov.ua/report-2022/prava-liudyny-v-sektori-bezpeky-i-oborony>

² Про соціальний і правовий захист осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України та членів їхніх сімей : Закон України від 26.01.2022 р. № 2010-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2010-20#Text>

третьій підпункту 3 пункту 2 законопроекту) не викликає заперечень. Водночас суб'єкт права законодавчої ініціативи залишає без змін положення абзацу другого пункту 1 частини першої статті 7 Закону, відповідно до яких платниками єдиного внеску є роботодавці, а базою для нарахування єдиного внеску – сума оплати перших п'яти днів тимчасової непрацездатності. Зазначена норма підлягає корегуванню, оскільки згідно із частиною третьою статті 36 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»³ період оплати тимчасової непрацездатності потерпілого внаслідок нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання за рахунок роботодавця збільшено до сімнадцяти днів.

У контексті забезпечення соціальних прав цивільних осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, положення законопроекту, якими вносяться зміни до частини першої статті 7 «База нарахування єдиного внеску» Закону, потребують доопрацювання. Пропозиція не відповідає принципу точності та повноти нормативних положень. Із змісту запропонованих змін незрозуміло, що становить базу для нарахування єдиного внеску за особу, стосовно якої встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України. Обраний суб'єктом права законодавчої ініціативи спосіб формулювання змін, як бланкетної норми, не вирішує проблеми, оскільки у новому, запропонованому цим самим законопроектом, пункті 17 частини першої статті 4 Закону не міститься інформації щодо виду грошових виплат, які можуть бути базою для нарахування єдиного внеску.

Варто зазначити, що відповідно до статті 7 Закону України «Про соціальний і правовий захист осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України та членів їхніх сімей» та Порядку призначення та виплати допомоги особам, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, та членам їх сімей⁴ передбачено тільки виплату щорічної державної грошової допомоги та одноразової грошової допомоги після звільнення особи. Виникає питання, чи можна вважати ці виплати базою для нарахування?

Підтримуючи ідею врегулювання порядку зарахування страхового стажу осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, необхідно звернути увагу на відсутність фінансово-економічного обґрунтування, що не відповідає вимогам Регламенту Верховної Ради України і Бюджетного кодексу України⁵.

³ Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23 вересня 1999 року № 1105-ХІV (у редакції Закону № 2620-ІХ від 21.09.2022 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>

⁴ Порядок призначення та виплати допомоги особам, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, та членам їх сімей, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2022 р. № 1281.

⁵ Відповідно до частини третьої статті 91 Регламенту Верховної Ради України, частини першої статті 27 Бюджетного кодексу України, щодо подання суб'єктами права законодавчої ініціативи фінансово-економічного обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки) до проектів, у разі прийняття яких відбудуться зміни показників бюджету (надходжень бюджету та/або витрат бюджету).

Види ризиків прийняття законопроекту.

Враховання зауважень дозволить уникнути таких ризиків прийняття законопроекту:

- неузгодженість положень законопроекту із законодавчими актами;
- недотримання принципу правової визначеності щодо порядку забезпечення гарантування прав, передбачених новаціями;
- відсутність фінансово-економічного обґрунтування з огляду на зміни показників Державного бюджету України на 2024 рік (збільшення видатків у зв'язку з наявністю сум для сплати єдиного внеску за осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України).

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*